

בנק ישראל

הממונה על חוק חופש המידע

דוח שנתי - 2002

(מידע שוטף על בנק ישראל)

ירושלים - תמוז התשס"ג - יולי 2003

בנק ישראל

הממונה על חוק חופש המידע

דוח שנתי - 2002

תוכן עניינים

- מען לפניות הציבור
- מנהלים בבנק ישראל
- תפקידי בנק ישראל:
- נגיד בנק ישראל
- הגופים המייעצים לבנק
- המחלקה המוניטרית
- מחלקת המחקר
- מחלקת מטבע חוץ
- פעילות המשק במטבע חוץ
- הפיקוח על הבנקים
- מחלקת המטבע
- מינהל מילואות המדינה
- מחלקת משאבי אנוש ומינהל
- המחלקה לטכנולוגיית המידע
- ריכוז נתונים על פניות הציבור לבנק ישראל
- תקציב הבנק לשנים 2001 ו-2002
- אתר האינטרנט של הבנק: **www.bankisrael.gov.il**
- רשימת מאגרי המידע הרשומים על פי חוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981
- רשימת פרסומי בנק ישראל
- המבנה הארגוני של בנק ישראל

מען לפניות הציבור

בנק ישראל:

קפלן 2, ת"ד 780
ירושלים 91007
טל': 02-6552211
פקס': 02-6528805

נחלת בנימין 69, ת"ד 1604
תל-אביב 61015
טל': 03-5640610
פקס': 03-5661110

יבנה 20, ת"ד 1604
תל-אביב 61015
טל': 03-5640610
פקס': 03-5661110

הממונה על חוק חופש המידע:

מר דני יריב, יועץ לנגיד וממונה על

הדוברות וההסברה -
טל': 02-6552712/3
פקס': 02-6528812

אחראים על טיפול בפניות הציבור (לפי מחלקות):

ד"ר מישל סטרבצ'ינסקי, מחלקת המחקר -
טל': 02-6552613
פקס': 02-6552657
גב' רינה לוי, מחלקת מטבע חוץ -
טל': 02-6552321
פקס': 02-6552160
מר שלום הרשקו, פעילות המשק במטבע חוץ -
טל': 02-6552518
פקס': 02-6552533
עו"ד עודדה פרץ, הפיקוח על הבנקים -
טל': 02-6552679
פקס': 02-6552668
מר גבי פישמן, המחלקה המוניטרית -
טל': 03-5640602/3
פקס': 03-5640628
גב' קנדיס נחום, מחלקת המטבע -
טל': 02-6552874
פקס': 02-6552743
מר חיים דרשן, מינהל מילווות המדינה -
טל': 02-5640779
פקס': 02-5640227
מר גרשון שטדלר, מחלקת משאבי אנוש ומינהל -
טל': 02-6552909
פקס': 02-6552916
גב' אהובה בן-שלום, מחלקת טכנולוגיית המידע -
טל': 02-6552241
פקס': 02-6552834
מר ברק אטינגר, חשבות הבנק -
טל': 02-6552969
פקס': 02-6535160
מר אליהו זנגי, הביקורת הפנימית -
טל': 02-6552748
פקס': 02-6552163
עו"ד אורנה ואגו, המחלקה המשפטית -
טל': 02-6552796
פקס': 02-6552678

היחידות הנותנות שירות לציבור:

דוברות והסברה כלכלית: טל': 02-6552712/3

פקס': 02-6528812

היחידה לפניות הציבור בפיקוח על הבנקים: טל': 02-6552679

פקס': 02-6552668

מרכז מידע כללי במחלקת מטבע חוץ

טל': 02-5663366

פקס': 02-5603518

היחידה לפניות הציבור במינהל מילווה המדינה: טל': 03-5640321

נחלת בנימין 69, תל-אביב פקס': 03-5640652

קבלת קהל: ימים א', ב', ג', ד', ה' בין השעות 08:00 - 13:30

מידע בנושא מילווה: טל': 03-5663366

קופות בנק ישראל בירושלים: טל': 02-6552847

רח' קפלן 2, ירושלים פקס': 02-6552036

קבלת קהל: ימים ב', ד' בין השעות 08:30 - 13:00

קופות בנק ישראל בתל-אביב: טל': 03-5640620

רח' נחלת בנימין 69, תל-אביב פקס': 03-5640686

קבלת קהל: ימים א', ב', ג', ד', ה' בין השעות 08:00 - 13:30

מענה קולי בנושא שערים יציגים:

מכל מקום בארץ, במחיר שיחה מקומית טל': 1212332999

התערוכה הנומיסמטית: טל': 02-6552828

קבלת מבקרים: ימים א', ג', ה' בין השעות 08:30 - 13:00

אתר בנק ישראל באינטרנט: www.bankisrael.gov.il

מידע על חשבונות מוגבלים - בטלמסר 1212 332 755

- באינטרנט <http://www.bankisrael.gov.il/publheb/dataheb.htm#m>

מקומות בהם ניתן לעיין בהנחיות בנק ישראל הרשומים לפי חוק חופש המידע

ספריית בנק ישראל - קפלן 2, ירושלים טל': 02-6552720

דוברות והסברה כלכלית - קפלן 2, ירושלים טל': 02-6552712

מינהל מילווה המדינה - נחלת בנימין 69, תל-אביב טל': 03-5640612

קבלת קהל: ימים א', ב', ג', ד', ה' בין השעות 08:00 - 13:30

מנהלים בבנק ישראל

(יוני 2003)

ד"ר דוד קליין - נגיד בנק ישראל

ד"ר מאיר סוקולר - משנה לנגיד, ממונה על המחלקה המוניטרית, פעילות המשק במטבע-חוץ, מחלקת מטבע-חוץ ומינהל מילות המדינה

פרופ' אביה ספיבק - משנה לנגיד ממונה על צוות היציבות הפיננסית, המטבע והחשבות

ד"ר קרנית פלוג - מנהלת מחלקת המחקר

ד"ר עקיבא אופנבר - מנהל המחלקה המוניטרית

בארי טאף - מנהל מחלקת מטבע חוץ

בלפור עוזר - ממלא מקום המחלקה לפעילות המשק במטבע-חוץ

יואב להמן - המפקח על הבנקים

אפרים גרוס - מנהל בכיר, אחראי על המחלקה למשאבי אנוש ומינהל והממונה על המחלקה לטכנולוגיית המידע

אברהם יעקבי - מנהל המחלקה לטכנולוגיית המידע

עו"ד אלי מונטג - היועץ המשפטי, מנהל המחלקה המשפטית

צבי תדמור - מנהל מחלקת משאבי אנוש ומנהל

צבי אורבך - חשב הבנק

שולה מישלי - המבקרת הפנימית

אבנר הלוי - הממונה על הקשרים הבינלאומיים

דני יריב - יועץ לנגיד, דובר הבנק, הממונה על הדוברות וההסברה הכלכלית

תפקידי בנק ישראל

לאחר קום המדינה נדונה במשרד האוצר שאלת הקמתו של בנק מרכזי, שכינויו אז – הבנק הממלכתי. בלחץ המאורעות נדחה הדבר, אך הצורך המיידי לבעיית הנפקת המטבע של המדינה הצעירה זירז את חקיקת "פקודת שטרי בנק, תש"ח-1948". הפקודה הסדירה את הסמכות להנפיק שטרי כסף באמנה בין הממשלה ו"בנק אנגלו-פלשתינה" – לימים "בנק לאומי לישראל".

חוק בנק ישראל התשי"ד-1954 אושר בכנסת ב-24 באוגוסט 1954, ונכנס לתוקפו ב-1 בדצמבר של אותה שנה. עם הקמת בנק ישראל הועברו אליו מחלקת ההוצאה מ"בנק לאומי לישראל" ויחידת המפקח על הבנקים ממשרד האוצר. הפיקוח על מטבע חוץ הועבר לבנק ישראל בשנת 1978.

סעיף 3 של חוק בנק ישראל קובע את תפקידי הבנק:

3. wpad iciwt z

z` oeele xicqdl oke rahnd zkxr n z` oeele xicqdl ,ldpl eidi wpad ly eiciwtz
ze`xedle dlynnd ly zilklkd dzeipicnl m`zda ,l`xyia ze`wpade i`xy`d zkxr n
– miixhipen mirvn`a mcwl zpn lr ,df weg
;l`xyil uegne l`xyia rahnd ly ekxr aevii (1)

(2) l`xyia oed zerwyde zine`l dqpkd ,dweqrz ,xevii ly ddeab dnx

תפקידים נוספים של הבנק הם:

1. פיקוח על הבנקים.
2. ניהול יתרות מטבע החוץ של המדינה והשקעתן; פיתוח שוק מטבע החוץ והסדרתו.
3. ניהול מילווה המדינה וביצוע פעולות הממשלה בשוק ההון.
4. ייעוץ כלכלי לממשלה ומחקר בסוגיות מקרו-כלכלה וחברה.
5. פיתוח השווקים הפיננסיים.
6. הנפקת המטבע והבטחת אספקה סדירה של מזומנים במשק.
7. ניהול חשבונות הממשלה.

החל משנות השמונים ועד היום מתנהל בבנק ישראל תהליך התייעלות נרחב, ומספר העובדים צומצם בכשליש. תהליך זה התאפשר הודות ליעול שיטות העבודה ולשיפור המחשוב בבנק, וכן הודות לרפורמות שיזם הבנק בשוקי ההון והכספים, שהפחיתו את מעורבותו ואת מעורבות הממשלה בהכוונת האשראי במשק. כן צומצמה משמעותית מחלקת מינהל מילווה המדינה, עקב הצטמצמות המלאי של מילווה החובה.

הבנק מעסיק כיום כ-850 עובדים, כ-45% מהם בעלי השכלה אקדמית – בכלכלה, בראיית חשבון, במשפטים ועוד.

נגיד בנק ישראל

חוק בנק ישראל מדגיש את עצמאותו של הבנק. לכן מתמנה הנגיד בידי נשיא המדינה, על פי המלצת הממשלה, לתקופת כהונה של חמש שנים.

הנגיד מופקד על ניהולו של בנק ישראל, ומתווה את המדיניות בתחומים השונים שבאחריות הבנק – המדיניות המוניטרית, מדיניות שער החליפין, ניהול יתרות מטבע החוץ, הנפקת המטבע, רישוי לבנקים ועוד.

הנגיד משמש, על פי החוק, גם יועץ כלכלי לממשלה, ולפיכך הוא משתתף בישיבות ועדת השרים לענייני כלכלה ובדיוניה הכלכליים החשובים של הממשלה.

הגופים המייעצים לבנק

לצד הגופים הפועלים בתוך הבנק, מסייעות לפעולות הבנק מספר ועדות ציבוריות בנושאים שונים:

על פי החוק ממנה הממשלה לבנק ישראל ועדה מייעצת ומועצה מייעצת לתקופה של שנתיים. **הוועדה המייעצת** מונה אחד עשר חברים, שלפחות שבעה מהם אינם עובדים של תאגיד בנקאי. החוק מחייב להיוועץ בה בעניין קביעת שיעורי הנזילות והשינויים בהם.

המועצה המייעצת מורכבת מחברי הוועדה המייעצת ומעוד עשרה חברים. לפחות עשרה מחברי המועצה המייעצת אינם עובדים של תאגיד בנקאי. אין למנות לתפקידים אלה עובדי מדינה, ונהוג למנות חברים מענפי משק שונים. המועצה והוועדה מקיימות דיונים על מצב המשק ועל המדיניות הכלכלית. בדיונים מוצגות סקירות של הנגיד והמנהלים בבנק ישראל. החברים במועצה ובוועדה מעלים בפני ראשי הבנק את עמדותיהם בנושאים אלו.

הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון ממונה בידי נגיד בנק ישראל, ומייעצת לו בענייני עיצוב השטרות והמטבעות. חבריה הם מומחים מתחומי המשפט, הארכיאולוגיה, הנומיסמטיקה, העיצוב, האדריכלות, ההיסטוריה, העיתונות ועוד.

ועדה מייעצת לענייני בנקאות הוועדה המייעצת ממונה ע"י נגיד בנק ישראל ע"מ לייעץ לו ולמפקח על הבנקים בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות. הוועדה מורכבת מחברים שהנגיד ממנה. בוועדה חברים נציג של משרד האוצר ונציג לקוחות הבנקים. דיוניה של הוועדה או של ועדת משנה שלה הם סודיים.

ועדת רשיונות הוועדה משמשת כועדה מייעצת לענייני רישוי בנקאי ומונה חמישה חברים, מבין חברי הוועדה המייעצת שאותם ממנה הנגיד. הנגיד רשאי, לפי שיקול דעתו, ולאחר התייעצות בוועדת רשיונות לתת לחברה שהתאגדה בישראל ושאניה חברה פרטית, רשיון מוסד בנקאי ולתאגיד תושב חוץ – רשיון בנק חוץ.

* לאחר תום כהונתם בשנת 2001, לא מינתה הממשלה חברים למועצה ולוועדה המייעצת.

המחלקה המוניטרית

מדיניות כלכלית מורכבת משני חלקים עיקריים – מדיניות פיסקלית ומדיניות מוניטרית. המדיניות הפיסקלית מנוהלת בידי הממשלה, ומשפיעה על המשק בעיקר באמצעות תקציב המדינה – הקצאת הוצאות הממשלה ומימון (המיסוי וגיוס ההון).

המדיניות המוניטרית מנוהלת בידי בנק ישראל, והיא תחום אחריותו המובהק ומוקד השפעתו על המשק.

הממשלה קובעת במדיניותה הכלכלית את יעד האינפלציה (מאז שנת 1992), ועל המדיניות המוניטרית להשיג יעד זה.

לשם השגת יעד האינפלציה קובעת המדיניות המוניטרית את רמת הריבית על ההלוואות שבנק ישראל נותן לבנקים, וכך משפיעה – באמצעות השווקים הפיננסיים – על כמות הכסף במשק. זאת כדי שקצב הגידול של כמות הכסף יעלה בקנה אחד עם יעד האינפלציה ועם קצב הגידול של הפעילות הריאלית (קצב הצמיחה): רמה נמוכה מדי של הריבית תביא להרחבת יתר, ללחצים אינפלציוניים ולחריגה כלפי מעלה ביעד האינפלציה. ואילו רמת ריבית גבוהה מדי תביא לריסון יתר של הפעילות הכלכלית ולהחטאת היעד כלפי מטה. באמצעות הריבית משפיעה המדיניות המוניטרית גם על הציפיות של הציבור (פרטים ופירמות) לגבי האינפלציה בעתיד, שכן הציבור מקבל את החלטותיו בהתאם לציפיותיו.

הניסיון בעולם ובישראל מלמד, כי האינפלציה גורמת עיוותים במערכות המשק החיוניות – הייצור, הצריכה, סחר החוץ, העבודה והשווקים הפיננסיים – ובכך היא פוגעת בצמיחה יציבה של המשק. מכאן החשיבות הרבה שמייחס בנק ישראל (כבנקים מרכזיים אחרים בעולם) להשגת יציבות מחירים לאורך זמן.

תפקידי המחלקה המוניטרית בשנים 2002 ו-2003¹

המחלקה המוניטרית משתתפת בגיבוש המדיניות המוניטרית ולצורך זה מפתחת כלים שונים לניתוח מנגנון התמסורת של המדיניות המוניטרית (מודלים אקונומטרים ומידע משוק ההון). במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בעיקר בהפעלת מיגוון של מכשירים מוניטריים במטרה לבצע את המדיניות המוניטרית שקובע בנק ישראל:

- מכרזי הפיקדונות לבנקים משמשים כלי מדיניות מרכזי, בזכות הדיוק והמהירות המאפיינים את השפעתם. באמצעותם יכול בנק ישראל להשפיע על כמות הכסף ועל הריבית לטווח קצר בשוק הכספים, וכן למנוע תנודות בלתי רצויות של כמות הכסף כתוצאה מריכוז זמני של פעולות כספיות של הממשלה (גביית מסים מהציבור, גיוס הון, או תשלומים בישראל) או במקרה של התערבות בנק ישראל בשוק מטבע החוץ.

¹ לפירוט נוסף ראה: המחלקה המוניטרית, האינפלציה, המדיניות המוניטרית וההתפתחויות בשוקי הכספים וההון, דין וחשבון 2002.

- מכרזי הפיקדונות המוצעים לבנקים הם לתקופות קצובות שונות – יום או שבוע. המחלקה המוניטרית קובעת את הכמות למכרז, ואילו הבנקים מציעים את הריבית שהם דורשים עבור פיקדונות אלו.

- משנת 1995 ואילך החליפו מכרזי הפיקדונות לבנקים בהדרגה את ההלוואות לבנקים ככלי המדיניות המרכזי – שינוי שנגזר מן השינוי בתיק הנכסים של הציבור.

- ההלוואות המוניטריות במכסה (חלון אשראי) נועדו לאפשר לכל בנק במערכת למשוך נזילות לפי צרכיו במשך היום. לכל בנק נקבעת מכסה, במדרגות ריבית עולות, וכך, באמצעות מכשיר זה, משרטטת המחלקה המוניטרית את תוואי הריבית, ומסייעת בקביעת כמות הפיקדונות במכרזים.

- המילווה קצר המועד (מק"ם) הוא נייר ערך שמנפיק בנק ישראל לתקופות קצרות (עד שנה) כדי להשפיע על כמות הכסף ועל הריבית בשוק הכספים. מכירת מק"ם לציבור מקטינה את כמות הכסף, ולכן פועלת לריסון הפעילות והאינפלציה, ואילו רכישת מק"ם על ידי בנק ישראל, או פדיון מק"ם על ידי הציבור, מזרימים כסף לשוק, ובכך מעודדים את הפעילות המשקית. מכשיר זה דומה במהותו למכרזי הפיקדונות לבנקים, אולם כיוון שתשואתו נקבעת על פי המסחר בבורסה, היא מבטאת את ציפיות הציבור לאינפלציה בעתיד ולשינויים במדיניות המוניטרית, ומידע זה מהשווקים מסייע לבנק ישראל בתכנון צעדיו. בראשית שנת 2002 בוטלה ההגבלה על היקף תקרות המק"מ שבנק ישראל רשאי להנפיק והחל תהליך מסודר של הגדלת משקלו וחשיבותו של המק"מ בפעילות המוניטרית, ביחס לפיקדונות הבנקים בבנק ישראל.

- חובת הנזילות היא החובה המוטלת על הבנקים להפקיד בבנק ישראל. חלק מסוים מכספי פיקדונות הציבור. עד תחילת שנות התשעים שימשו שינויים בשיעורי חובת הנזילות בידי בנק ישראל מכשיר בהפעלת המדיניות המוניטרית. כיום חובת הנזילות אינה משמשת עוד מכשיר דינמי של המדיניות, ורמתה דומה למקובל במדינות המפותחות.

- המכשירים הפיננסיים העתידיים שמפעיל בנק ישראל משכללים את השווקים הפיננסיים בארץ - ובכך תורמים להגברת יעילותה של המדיניות המוניטרית - וכן מספקים לבנק ישראל אינפורמציה חשובה על ציפיות הציבור. מכשירים אלו הם: מכרזים למסירה עתידית של מק"ם (לשלושה חודשים ולשנה) בתום שלושה חודשים מיום המכרז; מכרזי אופציות הצמודות לשער החליפין של השקל כנגד הדולר - אופציות מסוג "רכש" (Call) לשלושה חודשים ולחצי שנה ומסוג "מכר" (Put) לשלושה חודשים.

- המחלקה המוניטרית מבצעת את תפקידי בנק ישראל כסוכן הפיסקאלי של הממשלה, על פי חוק בנק ישראל. לפיכך, המחלקה נותנת ייעוץ לאגף החשב הכללי במשרד האוצר לגבי ניהול החוב וגיוס ההון המקומי הסחיר. כמו כן, היא מוכרת עבור הממשלה את איגרות החוב ומלוות המדינה המשמשים לגיוס ההון המקומי של הממשלה.

- המחלקה המוניטרית עוסקת גם במחקר כלכלי בתחום הכלכלה המוניטרית והמדיניות ואף פיתחה מודל כלכלי המשמש ככלי חשוב במסגרת קבלת החלטות של הבנק בתחום מדיניות הריבית.

המחלקה המוניטרית גם עוקבת ומנתחת את ההתפתחויות בשוקי ההון ופועלת לקידום רפורמות וחידושים בתחום זה בשיתוף פעולה, לפי העניין. עם גופים נוספים הפועלים בתחום זה.

המחלקה המוניטרית שותפה לפורמים חשובים בבנק ומחוצה לו, כגון הפורמים הבכירים לקבלת החלטות בתחום מדיניות הריבית של בנק ישראל וכן ועדות משותפות עם גופים אחרים העוסקים בפיתוח שוק ההון במטרה לקדם נושאים ומסגרות חשובים בתחום זה. כמו כן נציגים בכירים של המחלקה המוניטרית חברים בדירקטוריון ובועדות של הבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

מחלקת המחקר

תפקידי מחלקת המחקר בשנים 2001 ו-2002

במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בעיקר בתחומים האלה:

- תפקידה המרכזי של מחלקת המחקר בבנק הוא סיוע לנגיד במילוי תפקידו כיועץ הכלכלי לממשלה ובעיצוב המדיניות המוניטרית. מחקריהם של כלכלני המחלקה עוסקים בקשת רחבה של תחומים: מדיניות מוניטרית, שוק ההון, מאזן התשלומים, המחירים, ענפי המשק, שוק העבודה, מדיניות חברתית, תקציב הממשלה, מדיניות הכלכלית ועוד.

- המחקר הכלכלי מתנהל בשלושה אפיקים עיקריים:

מעקב אחר ההתפתחויות השוטפות במשק וניתוחן - תוצאות מעקב זה מתפרסמות, בעיקר בדוחות השנתיים של בנק ישראל, המוגשים לממשלה ולכנסת על פי חוק בנק ישראל, וכן בסקירות הרבעוניות של ההתפתחויות הכלכליות ובדוח האינפלציה החצי שנתי שבכתיבתו היא שותפה במסגרת בין-מחלקתית. מחלקת המחקר עורכת גם סקר חברות רבעוני בכ-750 מפעלי תעשייה וב-300 חברות מענפי משק אחרים, וכן מפרסמת, אחת לחודש, את המדד המשולב למצב המשק;

הצעות למדיניות כלכלית - כלכלני המחלקה נוטלים חלק בגיבוש המדיניות הכלכלית ובהכנת התקציב הלאומי (בשיתוף עם משרד האוצר ומשרד ראש הממשלה). כן יוזמת המחלקה הצעות למדיניות כלכלית בהתאם לצרכיו המשתנים של המשק. דוגמאות בולטות לכך בשנים האחרונות הן השתתפות בהכנת התוכנית לייצוב המשק וביבוש התפיסה הכלכלית של התוכנית לקליטת העלייה והרפורמות בשוקי הכספים וההון ובהמלצות למדיניות כלכלית לשנים 2003 עד 2008 שהוגשו לשר האוצר ופורסמו לציבור עם כינון הממשלה החדשה. כן בוחנים כלכלני המחלקה הצעות מדיניות של גופים אחרים במשק, לשם קביעת עמדתו של בנק ישראל לגבי הצעות אלו;

מחקר בסיסי - כלכלני המחלקה חוקרים סוגיות שונות בכלכלת ישראל. מחקרים אלו מתפרסמים באופן שוטף בסדרה "מאמרים לדיון", בכתב העת "סקר בנק ישראל" בכתב העת החדש Israel Economic Review ובכתבי עת אחרים בארץ ובחו"ל.

מחלקת מטבע חוץ

תפקידי מחלקת מטבע חוץ בשנת 2002

במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בעיקר בתחומים האלה:

מחלקת מטבע חוץ בבנק ישראל מבצעת את מדיניות שער החליפין של הבנק. האסטרטגיה שנוקט בנק ישראל בשוק מטבע החוץ היא אי-התערבות ישירה בקביעת שער החליפין, על רקע תפקודו התקין של השוק. משמעות הדבר היא מתן אפשרות לשער החליפין להשתנות באורח שוטף בהתאם לשינויים בסביבה הכלכלית, שמשמעותה מתן ביטוי לכוחות השוק; זאת בתחומי רצועת שער החליפין.

- המסחר במטבע חוץ מתנהל בין הבנקים לבין הלקוחות ובין הבנקים לבין עצמם. כשבנק ישראל מתערב במסחר במטבע חוץ, משיקולי מדיניות - הוא פועל רק בשוק הבינבנקאי. מדיניות שער החליפין מתייחסת לסל מטבעות, שרכיביו ומשקלותיהם בסל משקפים את ההרכב המטבעי של סחר החוץ הישראלי בסחורות ובשירותים. שערן של השקל ביחס לסל נע בתוך תחום ניוד משופע שרוחבו כיום למעלה מ-50 אחוזים. השיפוע של תחום הניוד נגזר תחילה מן הפער בין יעד האינפלציה בישראל, במהלך השנה הקרובה, כפי שנקבע על ידי הממשלה, לבין האינפלציה בחו"ל. בשנים האחרונות השתנו הכללים: בפועל הותאם רק הגבול התחתון של הרצועה לפי האפשרויות בעוד שגבולה העליון נותר ללא שינוי. ב-24 בדצמבר 2001 הושטח שיפוע הגבול התחתון של הרצועה.

- בכל יום עסקים במטבע חוץ מפרסם בנק ישראל את שערי החליפין היציגים של השקל מול מטבעות זרים. שערים יציגים אלה מבוססים על השערים השוררים בשוק בעת קביעתם.

ראוי לציין, כי השער היציג הוא אינדיקטור לשער החליפין השורר במשק, אך אין לו מעמד מחייב על פי דין. לפיכך רשאים צדדים בעסקאות הצמודות למטבע חוץ לבצען בכל שער חליפין המוסכם ביניהם.

- ניהול ההשקעות של יתרות מטבע החוץ גם הוא מתפקידיה של מחלקת מטבע חוץ. מקורן של היתרות בהעברות מחו"ל (הלוואות ומענקים) של הממשלה ושל הסקטור הפרטי, ובהכנסות הנובעות מהשקעות היתרות. היתרות נחוצות כדי לממן את היבוא ואת פירעון החוב החיצוני של המשק הישראלי בעת משבר או בזמן חירום. לרמה נאותה של היתרות נודעת חשיבות גם מבחינת מעמדו הבינלאומי של המשק.

בניהול היתרות נוקט בנק ישראל, בדומה לבנקים מרכזיים אחרים, גישה זהירה, המכוונת לשלושה יעדים: שמירה על רמת נזילות גבוהה יחסית; מזעור הסיכונים הפיננסיים וסיכונים האשראי לסוגיהם; שמירה על כוח הקנייה של יתרות מטבע החוץ והשגת תשואה נאותה על ההשקעות. לפיכך מושקעות היתרות בעיקר בנכסים סחירים בעלי אופק השקעה ממוצע קצר יחסית.

ההרכב המטבעי של היתרות נקבע על בסיס ההתפלגות הגיאוגרפית של יבוא המוצרים והשירותים של המשק ושל פירעון החוב החיצוני. הרכב זה שומר על כח הקנייה הריאלי של היתרות ומספק הגנה מסוימת מפני הסיכון המטבעי של החוב החיצוני של המשק.

היתרות מושקעות בשווקים הפיננסיים בחו"ל, בפקדונות בבנקים בחו"ל, באגרות חוב של ממשלות זרות ובמכשירים פיננסיים אחרים. בהחלטות ההשקעה ובקביעת השינויים בהרכב הנכסים מסתייעת המחלקה במעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים בחו"ל.

- המחלקה מטפלת גם בפקדונות במטבע חוץ של הבנקים המסחריים, בהעברות מטבע חוץ בין הבנקים המקומיים ובינה לבין הבנקים בחו"ל ובסליקת עסקאות שקל-דולר. כמו כן היא מבצעת תשלומים ותקבולים בגין יבוא ויצוא של סחורות על ידי הממשלה ויחידות הסמך שלה ובגין הפעילויות השוטפות של נציגויות המדינה ברחבי העולם.

פעילות המשק במטבע חוץ

תהליך הליברליזציה שהחל בשלהי שנות השמונים, כלל ביטול הדרגתי של הגבלות שונות על חופש הפעולה, הן של משקי בית, והן של המגזר העסקי והפיננסי. התהליך הושלם ב-1 בינואר 2003, עם הסרת ההגבלה האחרונה שנותרה על המשקיעים המוסדיים. המשמעות היא, שהפיקוח על מטבע חוץ בוטל כליל, והשקל הישראלי הפך למטבע בר המרה חופשית בדומה למטבעות של המדינות המפותחות בעולם. כיום, עם השלמת תהליך הליברליזציה, קיים חופש פעולה מלא לכלל תושבי ישראל בביצוע עסקאות במטבע חוץ ועם תושבי חוץ, ולתושבי חוץ – בשקלים, ללא הגבלה בכל מה שקשור לחוק הפיקוח על מטבע חוץ. כתוצאה מכך, המשק הישראלי פתוח לתנועות חופשיות של סחורות והון. משום כך, שינויים בסביבה הכלכלית - בארץ ובעולם - באים לידי ביטוי מהיר, יותר מאשר בעבר, בשוק מטבע חוץ ובשער החליפין.

תפקידי המחלקה לפעילות המשק במטבע חוץ בשנים 2002 ו-2003

במסגרת המטלות השוטפות בעידן הליברליזציה בתנועות ההון, עוסקת המחלקה לפעילות המשק במטבע חוץ (לשעבר "המחלקה לפיקוח על מטבע חוץ") בעיקר בתחומים האלה:

- ניהול מערכת מידע על עסקאות המשק עם חו"ל ועם תושבי חוץ לצורך ניטור תנועות ההון למשק וממנו, כאחד הרכיבים המרכזיים בניהול המדיניות המוניטרית.
- ניהול מערכת מידע על מצבת הנכסים וההתחייבויות של המשק מול חו"ל, לשם השלמת הנתונים על מאזן התשלומים של המשק ועל מצבת חובות החוץ שלו.
- ניהול המידע אודות פעילות בשוק מטבע חוץ, תוך שימת לב מיוחדת לחשיפת המגזרים השונים לשינויים בשער החליפין.
- ניתוח המידע לעיל על בסיס שוטף לצורך קבלת החלטות וקביעת מדיניות.
- פירסום נתונים ומחקרים, לצורך שיפור הבנת התהליכים המתרחשים במשק והקניית מידע לפעילים ולמתעניינים בשווקים הפיננסיים. זאת, לצורך הגברת השקיפות ואספקת מידע שוטף ואמין.

חובת מסירת מידע ודיווח

המפקח על מטבע חוץ ממונה על ידי שר האוצר וסמכויותיו מעוגנות בחוק הפיקוח על מטבע חוץ, התשל"ח - 1978.

ההיתר לחופש פעולה מלא בביצוע פעולות ועסקאות, המתבסס על החוק הני"ל, מותנה בדיווחים למפקח על מטבע חוץ ובמסירת מידע למתווכים פיננסיים. מסגרת הדיווח מבוססת על מקורות מידע שונים: בנקים ומתווכים פיננסיים אחרים, תאגידים גדולים, מוסדות ציבור וגם יחידים. חשוב לזכור, כי בעידן של היעדר פיקוח, דיווח מקיף על עסקאות של תושבי ישראל במטבע חוץ ועם תושבי חוץ במטבע חוץ ובשקלים בארץ ובחו"ל, וכן על כלל פעילות תושבי ישראל במטבע חוץ או צמוד למטבע חוץ, הוא המקור היחידי למעקב אחר תנועות ההון למשק וממנו הנחוץ לניהולה היעיל של המדיניות המוניטרית ולבניית מאזן התשלומים ומצבת הנכסים וההתחייבויות של המשק.

הפיקוח על הבנקים

בשנת 2002, נוסף על הטיפול במטלות השוטפות, עסקה המחלקה בנושאים העיקריים האלה:

- **בתחום הסדרת הפעילות הבנקאית** - הוראות ההסדרה העיקריות שפורסמו השנה היו: נהלים בנושא עמלות; רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים; מניעת הלבנת הון וזיהוי לקוחות וניהול רישומים; אחזור מידע; מימון רכישת אמצעי שליטה וחשבונאות מכשירים נגזרים ופעילויות גידור.
- **בתחום ההערכה המוסדית** - בשנת 2002 התמקדה עבודת הערכה מוסדית, בין השאר, בהיערכות לשעת חירום בתאגידים הבנקאיים; ביטוח הוראות המעבר בצו איסור הלבנת הון; בהתפתחות יחסי ההון בתאגידים הבנקאיים; בחשיפת התאגידים הבנקאיים לסוגי האשראי השונים; בחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים נזילות במט"י ובמט"ח; בעמידת הבנקים בדרישות הפיקוח לגבי עסקאות עם אנשים קשורים.
- **תחום הביקורת** - גם השנה הושם דגש בהערכת נאותות הסיווג של חובות בעייתיים והפרשות לחובות מסופקים. בתחום הדירקטוריון, הבקרה והביקורת הפנימית, נמשך הטיפול בנושאי ההפרדה בין תפקידי הניהול השוטף לבין תפקידי הפיקוח והבקרה על ביצועי ההנהלה, שהם עיקר תפקידו של הדירקטוריון; בתחום ניהול הסיכונים, נמשכו הליכי ביקורת על נאותות המערכות לניהול סיכונים השוק וכן נערכו ביקורות על ניהול החשיפות השונות של הבנק ולקוחותיו בשוקי הכספים וההון; בתחום שירות הבנק ללקוח ושוק ההון, נמשכו ביקורות על מבנה הפעילות של בנקים ותאגידים נשלטים לשם מניעת ניגודי עניינים וכן נערכו ביקורות בתחום הלוואות בריבית משתנה, חישובי עמלות פירעון מוקדם, חישובי ריבית, גילוי נאות ובכלל זה בפעילות באינטרנט, והוקדשו תשומות ניכרות למיסוד מערך ביקורת בתחום מניעת הלבנת הון, כמתחייב משינויי החקיקה בתחום זה. בתחום עיבוד הנתונים האלקטרוני ומערכות המידע הושם דגש במערכות למתן שירותי בנקאות בתקשורת; ותחום ההיערכות לשעת חירום.
- **בתחום פניות הציבור** - בשנת 2002 התקבלו 4,787 פניות בכתב והסתיים הטיפול ב- 5,108 פניות. במסגרת ההשלכות הכלליות של הפניות טופלו הנושאים כלהלן: הועברו לפרקליטות המדינה פניות בהן התעורר חשד, לכאורה, לניהול חשבונות לקוחות תוך עקיפת חוק שיקים ללא כיסוי, וחומר בנושא צירופם של לקוחות אחד הבנקים שלא בידיעתם וללא הסכמתם למועדון "הנוסע הנאמן" של חברת "אל-על", מתן הנחיות בנושא משלוח דפי חיוב ללקוחות שכרטיס האשראי שלהם מבוטל, מתן הנחיות בדבר חיוב שנתי בדמי חבר של כרטיס אשראי, התערבות כללית ופרטנית בנושאי משכנתאות, לרבות מתן הנחיות לביצוע החזרים ללווים בהיקפים משמעותיים בנושאים הבאים: "ריבית נהוגה" בהלוואה לדירור בריבית משתנה; אי גביית עמלה בגין מכתבי התראה שנשלחו ללווים לאחר שכבר הושגו עימם הסדרים לגבי פירעון חובותיהם, והלווים עמדו בהסדרים; אי גביית עמלת פירעון מוקדם בעת מיחזור הלוואת משכנתא ועוד.

- **בתחום החוזים האחידים** - נמשכו ההליכים המשפטיים בפני בית הדין לחוזים אחידים, בבקשה לשינויים או לביטולם של תנאים מקפחים בחוזה האחיד של הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות בע"מ, שעניינו מתן הלוואה לדירור.

1. כמו כן, לאור השימוש ההולך וגובר בשירותי בנקאות בתקשורת, ולאחר שנבדקו חוזי התקשרות שעניינם קבלת מידע וביצוע פעולות באמצעות שירותים אלו, הוגשה לבית הדין לחוזים אחידים בקשה לביטולם או לשינויים של תנאים מקפחים בחוזה האחיד של בנק הפועלים, שעניינו מתן שירותים בנקאיים באמצעות האינטרנט ובאמצעות הטלפון הסלולרי.

2. בנוסף, מאחר שרכישת דירה כרוכה בהוצאה כספית גדולה, והרוכש מקבל כבטוחה להשקעתו, במרבית המקרים, ערבות בנקאית הכוללת תנאים רבים המקשים עליו לממשה בעת הצורך, נבדקו כתבי ערבויות בנקאיות הניתנות לטובת רוכשי דירות. בעקבות זאת הוגשה לבית הדין לחוזים אחידים בקשה לביטולם או לשינויים של תנאים מקפחים בחוזה האחיד של בנק טפחות שעניינו ערבות בנקאית שנותן הבנק לטובת רוכשי דירות על פי חוק המכר (דירות).

- **בתחום העמלות** - בוצע תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) שנכנס לתוקף ב- 1/4/2003, הכולל; חיוב הבנקים להודיע ללקוח על כל חיוב בעמלה תוך ציון מהותה, שיעורה, סכומה ודרך חישובה, חיוב הבנקים להודיע על כל שינוי בתעריף עמלה בשני עיתונים יומיים (בנוסף ללוח בסניף), חיוב הבנקים למסור מידע על הטבות והנחות שאינם על פי הסכם ספציפי והרחבת חובת הדיווח על עלות אפקטיבית (חובת מסירת עלות אפקטיבית. כמדי שנה במטרה למסור מידע אמין לציבור פורסמו השוואות של מדד העמלות המייצג את העלות הממוצעת של השירותים השכיחים ביותר על פי משקלם בסל הכנסות הבנקים בחמשת הבנקים הגדולים וכן פורסמו השוואות של עלות החזקת חשבון עו"ש בין חמשת הבנקים הגדולים.

- **תחום הקשרים הבין-לאומיים** - עסק השנה בליווי וסיוע למשלחת קרן המטבע הבין-לאומית בעת ביקורה בישראל; בהעברת מידע על מערכת הבנקאות בישראל לגופים שונים בחו"ל; בהכנת ניירות עמדה בנושאי פיקוח שונים, בין השאר, הטיפול הפיקוחי בסיכונים הונאות ומעילות מפרספקטיבה בינלאומית; בטיפול, יחד עם רשויות הפיקוח בחו"ל, בנושאים הקשורים לפעילות השלוחות הישראליות.

- **תחום המחקר** - כמידי שנה נכתבה ופורסמה הסקירה השנתית של הפיקוח על הבנקים (בעברית ובאנגלית); כמו כן פורסם כתב העת "סוגיות בבנקאות" 16, שכלל מאמרים בנושאי: פרמיית סיכון וכוח שוק בבנקאות הישראלית; סוגית משמעת השוק בבנקאות הישראלית; מדידת התחרותיות במערכת הבנקאות תוך הבחנה בין מגזר משקי בית לבין הפירמות העסקיות; מיפוי מערכת הבנקאות הישראלית באמצעות שיטת הביפלוט – מודל המשמש כהתרעה מוקדמת למצב המערכת ואמידת שער החליפין הצפוי באמצעות אופציות רכש.

- **בתחום יחידת דוחות כספיים** - השנה השלימה היחידה את ההסדרה, וגיבשה הוראות דיווח לציבור בנושאים הבאים: חשבונאות מכשירים נגזרים ופעילויות גידור; גילוי ב"דוח הדירקטוריון וההנהלה על אחריותם לדוח השנתי" בדבר אימוץ תקני ביקורת מסוימים שפורסמו על ידי לשכת רואי החשבון

בארה"ב; עדכנו והורחבו הוראות קיימות בנושאים שונים ביניהן: שכר רואה החשבון המבקר בדוח הדירקטוריון; סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק; דרישות הגילוי בביאור על תמצית דוחות על פי מבנה הקבוצה הבנקאית ועוד.

- **בתחום הרישוי** - הנושאים העיקריים שטופלו השנה כוללים: הכנת הצעת תיקון לחוק כדי לאפשר את הפרטת בנק לאומי לישראל בע"מ באמצעות שוק ההון ("דו"ח ועדת מראני"); רכישת בנק הספנות ע"י בנק הפועלים; השלכת הארגון מחדש של מבנה קבוצת אינווסטק בעולם על דרך החזקת הבנק בישראל; הגדלת שיעור החזקתו של תאגיד הבנקאות האירופי דקסיה באוצר השלטון המקומי לשיעור של כ-65% מההון בתחילת 2003.

- **בתחום מדור מושכי שיקים ללא כיסוי** - בשנה הנסקרת הוגבלו בכל חודש בממוצע כ-5,000 לקוחות בנסיבות מחמירות בגין הגבלה של כ-6,000 חשבונות שהיו קודם מוגבלים. מענה הטלמסר על חשבונות מוגבלים החל לפעול בנובמבר 2001 ומספר הפניות בו הגיע לכ-43,000 בשנה. כן נרשמו כ-2,000 פניות בכתב של הציבור ושל גופים אחרים (מתוכן כ-800 ערעורים שהוגשו לבתי המשפט) נוסף על כך היו פניות טלפוניות לבירורים ולקבלת מידע שמספרן נאמד בכ-6,000 בשנה. **כמו כן הועלו לאחרונה, לאתר האינטרנט של הבנק, נתוני מאגר החשבונות המוגבלים וזאת על מנת לסייע לציבור הרחב ולבעלי העסקים להתמודד עם תופעת השיקים החוזרים.**

מחלקת המטבע

פעילות המחלקה בשנת 2002

אספקת מזומנים לציבור

מחזור המטבע הסתכם בסוף השנה ב-18.0 מיליארדי ש"ח, לעומת 16.9 מיליארדים בסוף 2001. במהלך השנה גדל מספר השטרות במחזור ב-7 מיליון והגיע ל-181 מיליון שטרות.

שטרות

יתרת השטרות מהסדרה הישנה במחזור (סדרה א') הסתכמה בסוף השנה ב-264 מיליוני ש"ח, לעומת 324 מיליונים בסוף שנת 2001. שיעור השטרות הישנים שנותרו במחזור בסך כל המחזור עמד בסוף השנה על 2.6 אחוזים. השטרות מסדרה א' ניתנים להחלפה, ללא עמלה, בשטרות מסדרה ב' (החדשה), בבנק ישראל עד תום שנת 2005.

מטבעות למחזור¹

הוטבעו 48 מיליון מטבעות שעליהם מוטבעת שנת התשס"ב.

מטבעות זיכרון¹

במהלך השנה הונפקו שני מטבעות זיכרון, סט אחד של מטבע מיוחד ושטרות מיוחדים בעלי מספר סידורי נמוך:

1. מטבע יום העצמאות, התשס"ב 2002 - "התנדבות".
2. מטבע בסדרה תמונות מן התנ"ך, התשס"ב 2002 - "מגדל בבל".
3. סט מטבעות חנוכה, התשס"ג - חנוכייה מפולין.
4. שטרות מיוחדים בעלי מספר סידורי נמוך בשלוש גרסאות: שטרות בודדים, גיליונות לא חתוכים של שלושה שטרות וגיליונות לא חתוכים של שנים עשר שטרות.

1. לפירוט הכמויות והמאפיינים ראה הסקירה השנתית 2002 של מחלקת המטבע.

המידע באתר האינטרנט

בקישור **אודות בנק ישראל** - מפורטת פעילותה של מחלקת המטבע; בקישור **שטרות ומטבעות** - מידע על סדרות המטבע השונות, מסדרת בנק אנגלו-פלשתינה ועד סדרה ב' של הש"ח; כן ניתן להגיע בקישור זה להודעות שפורסמו ע"י מחלקת המטבע, ביניהן בנושא הנפקת שטרות חדשים וביטול שטרות ישנים; ותאור השטרות החדשים וסימני הביטחון בהם.

קטלוג שטרות

קטלוג השטרות והמטבעות של בנק ישראל אזל מהמלאי. מחלקת המטבע פרסמה חוברת הכוללת מידע הן לגבי השטרות והמטבעות למחזור והן לגבי מטבעות הזיכרון, שהם הילך חוקי בישראל.

האוסף הנומיסמטי

במוזיאון בנק ישראל בירושלים מצוי אוסף נומיסמטי גדול של שטרות ומטבעות עתיקים וחדשים. האוסף כולל דוגמאות של כל אמצעי התשלום שהילכו בארץ ישראל מימי קדם ועד ימינו. נושאי האוסף מיוצגים בתערוכות "כסף עובר לסוחר", המוצגת בבניין הבנק בירושלים. במסגרת התערוכה, הפתוחה לציבור הרחב, ניתנת הדרכה לקבוצות - הסבר על בנק ישראל ותפקידיו, על תהליכי ההנפקה של מטבעות ושטרות, על הוצאת מעות או שטרות מן המחזור ועל מכלול הפריטים שבתצוגה.

מתן שירותים לממשלה ולציבור

מחלקת המטבע נותנת שירותים לממשלה (פידיון המחאות במט"ח וטיפול אחר במט"ח) ולציבור (פדיון מילוות המדינה).

הפעילות המתוכננת לשנה הנוכחית

מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים

מתוכננת הנפקה של מספר מטבעות (כפוף לאישורים מתאימים):
מטבע יום העצמאות התשס"ג 2003, בנושא "ישראל ותוכנית החלל".
מטבע בסדרה תמונות מן התנ"ך, התשס"ג 2003, בנושא "יעקב ורחל".
מטבע בסדרה אומני ישראל, התשס"ד 2004, בנושא "אדריכלות ועיצוב".
מטבע אולימפיאדה התשס"ד 2004, בנושא "גלשני מפרש".
סט מטבעות חנוכה התשס"ד, חנוכייה מבבל.

מינהל מילואות המדינה

תפקידי מינהל מילואות המדינה בשנת 2002

במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בתחומים האלה :

- ניהול מילואות הפנים של המדינה – מילואות מרצון (סחירים ובלתי סחירים) ומילואות חובה. כן אחראי המינהל על פדיון מילואות החוץ (בונדס) בישראל.
- רישום תקבולי המכירות של איגרות החוב וביצוע התשלומים לבעלי המילואות ולמחזיקי פיקדונות ניירות ערך.
- ניהול של פינקס איגרות החוב של מילואות המדינה. מינהל מילואות המדינה משמש בתפקיד "בנק מרכז" של מילואות המדינה הסחירים הרשומים למסחר בבורסה לני"ע.
- ניהול פיקדונות ניירות הערך של חברות הביטוח עבור החשב הכללי.
- ייזום, לפי הצורך, של שינויי חקיקה בנושא המילואות.
- הכנה ופירסום של ההוראות לפדיון המילואות, וגם קביעה וחישוב של שערי הפדיון לביצוע התשלומים של הקרן והריבית.
- ניהול מאגרי המידע של מילואות החובה.
- הציבור יכול לקבל מידע עדכני ומפורט על כל הקשור למילואות החובה בפניה בכתב או בע"פ. כן ניתן לקבל מידע טלפוני על קיום מילואות, שטרם נפדו, וכיצד ניתן לפדותם. ניתן לקבל את דמי הפדיון של המילואות בקופות בנק ישראל בת"א ובירושלים. בעלי מילואות, שקיבלו מכתב זכאות מבנק ישראל, יכולים לקבל את דמי הפדיון של המילואות במזומן גם בבנק הדואר לאחר תשלום דמי טיפול הנהוגים אצלם. כן ניתן להגיש תעודות מילואות לפדיון בגוביינא באמצעות סניפי התאגידים הבנקאיים (תמורת תשלום דמי עמלה).
- המינהל מטפל בהעברת תוצאות הסליקה לבנק ישראל ממסלקת הבנקים והבורסה לני"ע.

בשנת 2002 נוסף על הטיפול במטלות השוטפות עסק המינהל בנושאים אלה :

- העברת דמי הפדיון לזכאים למילואות מרצון בתהליך ממוכן באמצעות מס"ב.
- הערכות לשינויים בניכוי מס במקור מריבית בעקבות הרפורמה במס הכנסה.
- פניה בדיוור ישיר לכ-5,000 יורשים של בעלי מילואות חובה, שנפטרו וטרם קיבלו את דמי הפדיון.

בשנת 2003 נוסף על הטיפול במטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בנושאים אלה :

- היערכות להעברת מידע באמצעות האינטרנט של :
- 1. חישוב פדיון או איסור ביצוע פדיון של איגרות בונדס.

2. הכנת רשימות זכאים, שטרם קבלו את כל דמי הפדיון של מילוות החובה.

- פניה בדיוור ישיר לחברות פעילות, שטרם קיבלו את דמי הפדיון של מילוות החובה שהונפקו על שמן.

מחלקת משאבי אנוש ומינהל

תפקידי מחלקת משאבי אנוש ומינהל בשנת 2002

המחלקה עוסקת בשני תחומים עיקריים: משאבי אנוש ותחום המינהל.

- תחום משאבי האנוש כולל את הגורמים העוסקים בניהול כוח-אדם, בפיתוח ארגוני, בפיתוח משאבי אנוש ובהדרכה.
ניהול כוח-אדם כולל, בין היתר, גיוס ומיון עובדים, קידום, טיפול ביחסי העבודה, בתשלומי השכר, בעזיבת עובדים, בפרישה לגימלאות ובבעיות אישיות של עובדים וגימלאים.
במסגרת הפיתוח הארגוני נערכות בדיקות ארגוניות ברמות שונות לצורך ייעול ושיפור של תהליכים ושיטות עבודה, וקביעת היקף כח האדם הנדרש לביצוע המטלות. כן מנהיגה המחלקה טכנולוגיות מתקדמות בתהליכי העבודה וקובעת את נוהלי העבודה והתקנים הדרושים לפעילותו היעילה של העובד ולרווחתו.
דגש מיוחד מושם בבנק בפיתוח המשאב האנושי, והדבר מתבטא בקיום של השתלמויות מסוגים שונים ורכישת השכלה, בהערכה של העובדים ופעילותם, בטיפול ניידות עובדים ובהענקת פרסי ייעול.
- תחום המינהל מקיף את הגורמים העוסקים בכספים, בנכסים ובינוי ובבטחון.
יחידת הכספים אחראית לתכנון, תקצוב ופיקוח על ביצוע התקציב, ביצוע התשלומים המינהליים של הבנק, כולל רישום חשבוני ממוכן והעברת הנתונים למערכת הנהלת החשבונות הראשית של הבנק.
בנושא הנכסים והבינוי כלולים: אחזקה שוטפת של מבני הבנק על מערכותיהם הטכניות, טיפול בצידוד המשרדי והמכונות, מתן שירותים משרדיים למחלקות הבנק, רכישת טובין ושירותים, ניהול מלאים וטיפול ברכבי הבנק.
יחידת הביטחון אחראית למערכת האבטחה של מבני הבנק ולאבטחת משלוחי כספים.
בשנת 2002 המשיכה המחלקה לעודד את הניידות של העובדים בבנק; לצמצם את היקף כח האדם על פי תכנית רב-שנתית וכן נקטה פעולות ייעול וחיסכון בהוצאות המינהליות וניתוח כדאיות כלכלית של פרויקטים.

המחלקה לטכנולוגיית המידע

תפקידי המחלקה לטכנולוגיית המידע בשנת 2002

המחלקה לטכנולוגיית המידע מופקדת על גיבושה והפעלתה של אסטרטגיית המיחשוב של הבנק, וכן על הרכש, ההפעלה, האחזקה והפיתוח של מערכות המידע. מערכות אלה כוללות מחשב מרכזי, המקושר לעשרות רשתות מחשבים, ומאות מחשבים אישיים. כן מקושרת המערכת למערכות מיכון חיצוניות – של הבנקים, של הממשלה, של גורמים פיננסיים בין-לאומיים ולרשת האינטרנט.

במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בעיקר בתחומים האלה:

- ניהול מערכות אוטומטיות לתמיכה בתפקוד הבנק כבנקאי של הממשלה והבנקים: ניהול ההנפקות של כלי ההשקעה (אג"ח ומק"ם), של יתרות מטבע החוץ, של החוב הפנימי והחוב החיצוני ועוד. פיתוח כלי ניתוח ממוכנים עבור כלכלני הבנק בעבודתם עם מאגרי המידע בבנק ומחוץ לו לשם תמיכה בקבלת החלטות.
- ניהול נתוני דיווח ממערכת הבנקאות והעברת הוראות אליה.
- ניהול נתוני דיווח מחברות במשק.
- פיתוח כלים מוניתריים ממוכנים, תוך השתלבות בזירות מסחר ממוכנות חיצוניות ופיתוח זירות מסחר פנימיות.
- תמיכה במערכות הניהול הפנימיות של הבנק.

בשנת 2002 נוסף על טיפול במטלות השוטפות, עסקה המחלקה בעיקר בנושאים האלה:

- המשך פיתוח מערכות אינטרנטיות מול הבנקים, החברות והציבור.
- לשם קישור למערכות חיצוניות הותקנו המערכות בחוות השרתים "תהילה".
- המשך הפיתוח של מחסני מידע במחלקות פעילות המשק במט"ח, המחקר, המוניתרית ומט"ח. מחסני מידע אלה משמשים כלי מרכזי לשליפת המידע, לאחזור ולניתוח, תוך אינטגרציה מבוקרת של הנתונים מהמערכות השונות.
- בשנת 2002 נסתיימו והוכנסו לפעילות שוטפת והמערכת לניהול הכלים המוניתריים ומכרזי שוק ההון. המערכת פועלת מול המערכת הבנקאית והברוקרים באמצעות צומת תקשורת בשב"א.
- נחנכה מערכת לניהול התיקים של מחלקת מט"ח.
- נבנתה תשתית ראשונית לדיווחים של מערכת התומכת במידע על היציבות הפיננסית במשק.
- פותחה מערכת לניהול המשקיעים המוסדיים, ביניהם חברות ביטוח וקופות גמל.

תפקידי המחלקה לטכנולוגיית המידע בשנת 2003

- המשך בניית מחסני מידע Data Warehouse במחלקות הבנק.
- מימוש מערכות לאבטחת מידע למערכות היוניקס, למערכות הפתוחות ולניהול המשתמשים.
- הקמת מערכת גיבוי באתרים מרוחקים של המחשב המרכזי ושל המערכות הפתוחות.
- התחלת הקמה של מערכת ERP בבנק ישראל בתחומי התקציב, התשלומים, המלאי והרכש.
- המשך בנייתה של מערכת למידע על נתוני יציבות פיננסית בהתאם להגדרות, כפי שנקבעו ע"י קרן המטבע הבינלאומית.
- המשך פיתוח של מערכת מידע על פעילות המגזר העסקי. איסוף וניתוח של מידע על פעילות החברות בארץ ובחו"ל, בתחומי מט"ח.
- פיתוח פרויקטים רבים נוספים (בהיקף מצומצם יותר); תחזוקה ושיפור של המערכות הקיימות.
- בחינת האפשרויות לשדרוג של מערכת הספר הראשי של בנק ישראל.
- קישור הבנק למערכות חיצוניות של הממשלה והבנקים לצורך העברת מידע מאובטח באמצעות מערכת של כספות וירטואליות.

ריכוז נתונים על פניות הציבור לבנק ישראל – 2001 ו- 2002

2002	2001	
2,795	10,107	מספר הפניות למידע
2,700	9,987	מספר הפניות שנענו במלואן
50	6	מספר הפניות שנענו בשלילה
45	53	מספר הפניות שנענו חלקית
95%	98.01%	שיעור הפניות שנענו תוך 30 יום
88%	98.37%	- בחיוב
5%	0.44%	- באופן חלקי
3%	0.06%	- בשלילה
5%	0.11%	שיעור הפניות שנענו תוך 60 יום
2%	0.12%	- בחיוב
2%	0.09%	- באופן חלקי
1%	0.0%	- בשלילה
0	0.0%	שיעור הפניות שנענו מעבר ל-60 יום

מיון התשובות שנענו בשלילה, או באופן חלקי, לפי העילות המפורטות בחוק, בשנת 2002 :

מספר הפניות שנענו חלקית	מספר הפניות שנענו בשלילה	העילה
14	17	מטעמי סודיות - לפי חוק
	16	מידע לא זמין
10	5	לא רלוונטי לבנק
12	11	מידע זמין חלקית
9	1	נתונים לא באחריות המחלקה
45	50	סה"כ

תקציב הבנק לשנים 2001 ו-2002

במליוני ש"ח ובמחירים שוטפים		
2002	2001	סעיף ההוצאה
437.6	426.9	א. הוצאות שכר
55.1	50.3	ב. הוצאות שוטפות
10.1	8.4	אחזקת הבנק
10.1	8.1	אחזקה ותפעול המיכון
34.9	33.8	הוצאות מינהליות
11.5	11.0	ג. הוצאות חד-פעמיות
4.4	4.2	מכונות וציוד
7.1	6.8	ציוד מיכון
504.2	488.2	סה"כ (א-ג)
51.2	25.8	ד. הדפסת כסף והטבעת מטבעות
	2.6	ה. השתתפות במוסדות בין-לאומיים
2.0	2.0	ו. עתודה
557.4	518.6	סה"כ (א-ו)

אתר האינטרנט של בנק ישראל

אתר בנק ישראל בכתובת: <http://www.bankisrael.gov.il> מיועד הן לאנשי מקצוע, והן לציבור הרחב. האתר מכיל מגוון רב של נושאים הקשורים בפעילות השוטפת של בנק ישראל. באתר ניתן למצוא את הפרסומים השונים של בנק ישראל, וכן ארכיון היסטורי של פרסומי השנים האחרונות, הכולל דוחות תקופתיים, עבודות מחקר, מאמרים וניירות עמדה בתחומים שונים בכלכלת ישראל, הרצאות ומאמרים של נגיד הבנק, מנהלים וכלכלנים, וכן קטלוג הפרסומים המודפסים של בנק ישראל. הפרסומים הם בפורמט אוניברסלי המאפשר צפייה והדפסה בכל מקום, ובסוגים שונים של מחשבים.

בסעיף "נתונים מידע וחקיקה" מצוי מידע כלכלי רב המתעדכן באופן שוטף, הכולל נתונים על שוק מטבע חוץ ויתרות מט"ח, ריביות בנק ישראל וריביות בשווקים הפיננסיים, נתונים עיקריים על המשק הישראלי - כולל המדד המשולב לבחינת מצב המשק, סטטיסטיקה מקיפה על מערכת הבנקאות, מידע כלכלי אינטראקטיבי כגון האפשרות לאתר חשבונות ולקוחות מוגבלים, וכן קובצי חקיקה שונים ובהם חוק בנק ישראל, חקיקה בנקאית, צווים, והוראות שונות של המפקח על הבנקים. לרשות הציבור עומדים באתר **שערי החליפין היומיים היציגים**, המתעדכנים מיידית לאחר קביעת השערים היציגים על ידי בנק ישראל. כן קיים באתר מנגנון לחיפוש שערי חליפין יומיים היסטוריים, החל משנת 1977.

ההודעות לעיתונות של בנק ישראל מתפרסמות באתר הבנק בו זמנית עם פרסומן לציבור. קיים באתר מנגנון המאפשר גישה מהירה להודעות אלה, המופיעות באתר מאז הקמתו בשנת 1997, זאת על פי מיון לנושא ההודעה ושנת פרסומה. כן ניתן למצוא הודעות לעיתונות על פי מילים מתוך כותרת ההודעה או הנושא.

בסעיף "**אודות בנק ישראל**" מופיעים ההיסטוריה ותפקידי בנק ישראל, פרטים על נגיד הבנק, המשנים, ונגידים קודמים, הסברים אודות המבנה הארגוני של הבנק, והמפה העדכנית של המבנה הארגוני. הסעיף "**ממלאי תפקידים**" כולל מידע על בעלי תפקידים מרכזיים בבנק ישראל, וכן כתובות דואר, דואר אלקטרוני, ומענה טלפוני לפניות הציבור בתחומים שונים, לרבות כתובות דואר אלקטרוני **ישירות** של הנגיד ומנהלים בבנק.

כידוע, בנק ישראל הוא המנפיק הבלעדי של מטבע ישראל. באתר מצוי קטלוג של **השטרות והמטבעות של ישראל**, החל מסדרות בנק אגלו פלשתינה ועד לסדרות השקל החדש. סעיף מיוחד באתר מוקדש **למשורות פנויות** בבנק ישראל. אם ישנן כאלה, ניתן למלא טופס אלקטרוני, ובכך לקצר את תהליך ההרשמה.

לנוחיותם של גורמים מקצועיים ואחרים, בארץ ובחו"ל שאינם דוברי עברית, ניתן לגלוש באתר בשפה האנגלית. בחלק זה של האתר מופיע תרגום של חלקים מרכזיים מן הנושאים בעברית, והוא הולך ונעשה מקיף יותר, תוך שיפורים בעדכניותו.

רשימת מאגרי המידע הרשומים עפ"י חוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981

שם המאגר	מטרת המאגר	מספר המאגר בפנקס מאגרי המידע
מושלי"כ	מידע על הגבלת לקוחות בנקים מסחריים במשיכת שיקים לאחר שחזרו ללא כיסוי .	3646
לווים גדולים ונתוני אשראי לווה בודד	מתן היזון חוזר לתאגידים הבנקאיים על סה"כ האשראי של הפרט במערכת הבנקאית ובדיקת יציבות התאגידים הבנקאיים.	3645
אנשים קשורים	מידע על עסקי תאגידים בנקאיים עם אנשים קשורים.	8493
היתרים אישיים פרט	פקוח על היתרים להשקעות בחו"ל, ביצוע השקעות ונתונים לגבי החברות בחו"ל.	3339
כופר	רישום ומעקב אחר עברייני מטבע חוץ.	3640
כרטיסי אשראי	מעקב אחר משיכות חריגות באמצעות כרטיסי אשראי בינלאומיים.	3273
מצבת החובות	בניית מצבת חובות המדינה במטבע חוץ.	3306
פעולות במטבע חוץ מערכת פרטנית	מידע על פעילות במטבע חוץ ופלטים לצורך המעקב אחר תנועות ההון ובדיקת סיווג הפעולות בין המשק לחו"ל.	6295
החזקות בני"ע סחירים	מידע כלכלי על השקעות בניירות ערך חו"ל של תושבי ישראל ועל השקעות בני"ע ישראלים של תושבי חוץ.	10004
רשימוני יבוא יצוא	קבלת מידע על פעילות במטבע חוץ.	10145
כוח אדם	ניהול המידע על עובדי הבנק.	2694
משק וגזברות (ספקים)	ניהול ההזמנות והתשלומים לספקים ועובדים.	2695
משאבי אנוש ומנהל	הלואאות עובדים	2696
משכורת	ניהול וחישוב שכר עובדי הבנק.	2693

רשימת מאגרי המידע הרשומים עפ"י חוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981
(המשך)

שם המאגר	מטרת המאגר	מספר המאגר בפנקס מאגרי המידע
קרן השתלמות	מידע על יתרות חשבונות העמיתים בקרן.	8091
איגרות מילוות חובה	ניהול המידע על ההנפקות של מילוות חובה ע"ש.	2730
פנקס בעלים/פרטיים שוק ההון	ניהול פנקס בעלים רשומים במילוות המדינה.	3637
שיקים דחויים	מידע על תשלומים עתידיים למשרדי ממשלה ובעיקר רשויות המס.	8094
ביטוח רכב	פרטי כלי הרכב של עובדי הבנק לצורכי ביטוח.	8092
שורש, שיקומית, טופז	נתוני השכר של עובדי הבנק, לצורכי ניתוח הנתונים.	8093
קופ"ג - דיסקונט, גמל ומניפה	נתונים על הפקדות העובדים בקופות הגמל.	8095
דו"ח על נכסים בחו"ל - יחידים	ריכוז נתונים על הנכסים הפיננסיים של תושבי ישראל יחידים בחו"ל	424390

פרסומי בנק ישראל

רוב הפרסומים מופיעים גם באתר האינטרנט של בנק ישראל

חוברות ועלוני מידע לציבור שהבנק פרסם בשנת 2002 :

- המדיניות המוניטרית בישראל בעידן יעד אינפלציה - באנגלית
- ההתפתחויות הכלכליות בחודשים האחרונים (דו לשוני)
- תקציב לאומי
- סקר החברות והעסקים*
- מערכת הבנקאות בישראל, סקירה שנתית*
- מידע שנתי על התאגידים הבנקאיים (דו לשוני)
- מדריך לסניפי המוסדות הבנקאיים
- סוגיות בבנקאות*
- סקר בנק ישראל
- דוח האינפלציה*
- עיונים מוניטריים, מאמרים לדיון, ניירות לדיון
- סקירה שנתית, מחלקת המטבע
- מבט כלכלי
- דוח בנק ישראל
- כולל את הסקירות השנתיות של מח' המחקר,
- המחלקה המוניטרית, מח' מטבע-חוץ, המח' לפעילות המשק במט"ח,
- חשב הבנק וכן נספח סטטיסטי ע"ג תקליטור

מידע מתעדכן – דפי חילוף

- נתונים עיקריים על המשק הישראלי
- מידע שוטף על התאגידים הבנקאיים (דו לשוני)
- שערים יציגים (ריכוז שבועי, דו-לשוני)
- תקנות המסלקה
- הוראות ניהול בנקאי תקין
- רשימת פרויקטים של הבנק העולמי
- הוראות הדיווח לציבור
- הוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים
- שוקי ההון והכספים, נתונים שוטפים
- עדכונים לאוגדני מינהל מילווה המדינה

* מתפרסמים גם באנגלית

דוח זה המתפרסם ע"פ חוק חופש המידע התשנ"ח-1998, עומד לרשות הציבור בגנוך המדינה, בספריית הכנסת, בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, בספריית בית העם בירושלים, בספריית בנק ישראל בירושלים ובאתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.bankisrael.gov.il